

Nyliberalismens inflytande i Malmö:s samhällsplanering

**Hur det nyliberalistiska idealet uttrycker sig i Malmö stads
planering**

The influence of neoliberalism on urban planning in Malmö
**Ways in which the neoliberal ideal can be traced in the urban planning of
Malmö**

Hannah Abrahamsson & Talan Baker

Fakulteten för humaniora & samhällsvetenskap

Samhällsplanerarprogrammet

15hp

David Scott

Hans-Olof Gottfridsson

2017-06-02

Sammanfattning

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur nyliberala idéer uttrycker sig i Malmös samhällsplanering. Det teoretiska ramverket för denna uppsats är nyliberalismen och dess påverkan på städer och samhällsplaneringen, såväl som tidigare forskning om nyliberal planering i Malmö. Med hjälp av kvalitativ textanalys studeras dokument från Malmö stad i den empiriska undersökningen. Det nyliberala fenomenet klargörs och kopplas till möjliga igenkännande och inflytanden i stadens planering. Fenomenet uttrycker sig tydligt i planeringen, dels genom strävan efter att öka den ekonomiska tillväxten, men också genom de olika strategierna attraktivitet, konkurrenskraft, kreativa klassen och marknadsföring. Syftet analyseras sedan i form av en sammanställning av teorin och empirin. Materialet och resultat från föregående kapitel sammanställs och kopplas till varandra för en vidare diskussion. Diskussionsdelen diskuterar hur nyliberala idéer påverkar samhällsutvecklingen i Malmö. De effekter man möjligtvis kan se genom nyliberalismens påverkan, är bland annat ökade sociala klyftor, bostadssegregation och social exkursion i samhället. Slutsatsen besvarar frågeställningen kortfattad med en summering om hur nyliberala idéer uttrycker sig i Malmös samhällsplanering.

Nyckelord: Nyliberalism, nyliberal planering, samhällsplanering, Malmö stad, kreativa klassen.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Bakgrund och problemformulering	1
1.2 Syfte och frågeställning	2
1.3 Avgränsning	2
1.4 Disposition	2
2. Teori och Tidigare forskning	3
2.1 Nyliberalism.....	3
2.2 Nyliberalismens effekt på staden	4
2.3 Nyliberalismens förändring av samhällsplaneringen.....	6
2.4 Tidigare forskning om nyliberala inslag i Malmö	7
3. Metod	8
3.1 Val av metod.....	8
3.2 Empiriskt material.....	10
3.3 Källkritik och resultatets reliabilitet	11
4. Empiri	12
4.1 Malmö som kunskapsstaden	12
4.2 Malmö stads översiktsplan: samhällsplaneringens strategier.....	13
4.3 Malmö stads pågående planeringsprojekt Hyllie.....	14
5. Analys.....	15
5.1 Nyliberala uttryck i Malmö	15
5.2 Malmös nyliberala planering	18
5.3 Malmö i nyliberalistisk fas	19
5.4 Avslutande reflektion: nyliberalismens effekt på Malmös samhällsutveckling	20
7. Slutsats	24
7.1 Framtida forskning	25

1. Inledning

1.1 Bakgrund och problemformulering

Den tidigare välfärdsmodellen i Sveriges samhällsplaneringen, dominerades av folkhemstanken. Detta bidrog till att många invånare i Sverige fick hög bostadsstandard genom bostadsbidrag och skattesubventioner (Hedin, 2014). Den *rationella planeringsmodellen* beskrivs som det tidigare planeringsidealet där statens huvudsakliga uppgift var att tillfredsställa människors behov, samt en del av välfärdstanken (Strömgren, 2007, s. 19). Nedskärningarna i välfärden utvecklade en förändring i planeringen med fokus på bostadspolitiken (Hedin, 2014). I samband med övergången från statlig samhällsplanering till en kommunal planering har den offentliga planeringen blivit allt mer avreglerad samt influerad av privata aktörer. En annan övergång i planeringen har observerats, den så kallade postmoderna planeringen. Den har idag starkt inflytande på nutida stadsplaneringen och med nyliberal teori handlar det om spontana marknadsprocesser som styr planeringen (Strömgren, 2007, s. 18–20).

Till skillnad från den traditionella planeringsmodellen, ser den nyliberala planeringen, marknaden som en lösning på minskandet av samhälleliga klyftor. Omprioriteringarna från den traditionella planeringsmodellen till ett mer nyliberalt tillvägagångssätt har format den moderna och intresseväckande planeringen av staden (Baeten, 2012).

Detta nyliberala tillvägagångssättet kan betraktas i Malmö. Tidigare utgjordes Malmös ekonomi av industrier, som dock förändrades när industrierna förflyttades under sent 1900-talet. Malmö hamnade i djup ekonomisk kris och till följd av detta ökade inkomstsegregationen. Malmös planeringsideal förändrades och lät privata aktörer få ett större inflytande i samhällsplaneringen. Privata aktörernas inflytande har lett till att stora investeringar och nya storskaliga projekt har utformats i Malmö. Planeringsidealets förändring uppkom inte enbart på grund av den ekonomiska krisen, utan även på grund av den nationella bostadspolitikens förändring (Rodenstedt, 2014, s. 70-73).

Hedin (2010) argumenterar för att den tidigare svenska välfärdsmodellen har lett till få ekonomiska och sociala motsättningar då den socioekonomiska segregationen ökat i takt med omstruktureringen av bostadspolitiken. Även Rodenstedt förtydligar detta och hävdar att den

marknadsliberala planeringsmodellen har gett liv till en ökad bostadssegregation bland höginkomsttagare. Här finns en noterbar tendens som förekommer i samhällen där höginkomsttagare väljer att förflytta sig från underrepresenterade områden (Rodenstedt 2014, s.13–14). Med *Bostadssegregation* innebär rumslig åtskillnad. En av orsakerna kan socioekonomisk segregation där befolkningsstrukturen är fördelad i klass- och resurs skillnader på urbana platser. Socioekonomiska skillnader i områden bidrar till en utvecklad segregation genom förflyttningar. Det vill säga ett segregerad område kan påverka människors val av plats att bosätta sig på. (Andersson, Bråmås & Hogdal, 2009).

Likt andra städer i Sverige, har Malmö tidigare utgjorts av en svensk traditionell planeringsmodell. Föreningen mellan nyliberal planering och Malmös stadsutveckling har förändrat Malmös planeringstänkande samt ökat bostadssegregationen. Det är nödvändigt att i denna uppsats tolka och förstå hur nyliberalismen uttrycker sig i Malmös samhällsplanering, hur den influerar den ökade segregationen samt hur den påverkar stadens utveckling.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att studera nyliberalismens inverkan och betydelse i Malmös samhällsplanering, samt dess utveckling. Frågeställningen som uppsatsen kommer att diskutera är:

1. Hur påverkar nyliberala idéer Malmös samhällsplanering?

1.3 Avgränsning

Vi har valt att avgränsa oss till att diskutera och analysera Malmö stad, specifikt dess övergripande planering samt Hyllieområdet. Detta för att undvika en generell helhetsanalys och istället fokusera på en mer djupgående studie. Malmö stad är en passande plats att diskutera uppsatsen på grund av dess omfattande förändring inom samhällsplanering. Malmös vision och mål om att bli en kunskapsstad samt att locka den kreativa klassen kan kopplas till nyliberalismen, vilket har fångat vårt intresse.

1.4 Disposition

För att besvara frågeställningen inleds uppsatsen med en *teoretisk bakgrund* om begreppet nyliberalism, dess effekter på städer samt fenomenets inflytande på samhällsplaneringen. Det teoretiska kapitlet avslutas med ett avsnitt angående *tidigare forskning* om nyliberal planering i Malmö. Tredje kapitlet består av metod och är uppdelad i tre avsnitt: *val av metod, empiriskt*

material, källkritik och resultatets reliabilitet. Därefter redogörs resultatet av den empiriska undersökningen, till följd av ett femte samt sjätte kapitel om analys och diskussion som belyser omgivande effekter på samhället. Det sista och avslutande kapitlet har benämningen *slutsats* och besvarar frågeställningen.

2. Teori och Tidigare forskning

Det följande teoretiska kapitlet delas i tre avsnitt, där det inledande avsnittet består av övergripande definition av nyliberalismen. Det andra delen av kapitlet beskriver hur nyliberalismen påverkar städer. Därefter beskriver arbetet hur samhällsplaneringen påverkas av nyliberalismen. Slutligen avslutats kapitlet med ett avsnitt om tidigare forskning kring nyliberal planering i Malmö.

2.1 Nyliberalism

Nyliberalismen har blivit en dominerande politisk och ideologisk form av den kapitalistiska globaliseringen (Brenner & Theodore, 2002). Baeten (2012) anser att nyliberalism betraktas som en strategi eller ett tillvägagångssätt snarare än en sammanhängande styrningsideologi.

Nyliberalismens teori syftar till marknadens kraft att skapa ett vinstdrivande samhälle. Privatisering, egendom och frihet är exempel på begrepp som beskriver typiska liberala tankegångar. Den nyliberala processen ger upphov till en minskad statlig reglering och lägre skatter (Harvey, 2007). Tesfahuney och Ek argumenterar för nyliberalismen som ett möjligt styrmedel, även kallad *postpolitik*. Postpolitiken skiljer sig från den konventionella politiken på grund av dess fokus på kapitalismens funktionalitet. I och med postpolitiken är samhället och det gemensamma inte längre det självklara. Det finns en dragningskraft och en utgångspunkt i "risk- och managementfilosofin" (Tesfahuney & Ek, 2016, s. 19). "Paradoxalt nog är själva kärnan i postpolitiken att ju mer ekonomiseringen gör intrång i alla livets sfärer, desto mindre tycks den uppfattas som politisk" (Tesfahuney & Ek, 2016, s. 20).

Den postpolitiska idéen handlar om människans ansvar, där den liberala tankegången beskriver att det är den enskildes ansvar att hitta lösningar på sina vardagsproblem. Med detta hävdar Tesfahuney och Ek bland annat att sociala-, ekonomiska-, känslomässiga problem ligger på en enskildes individens ansvar att lösa. Denna ide bygger på en tro om ett minskat statlig inflytande (Tesfahuney & Ek, 2016, s. 21)

Harvey (2007) hävdar att nyliberalismen riskerar att förstöra rådande politiska och ekonomiska institutioner, livsstilar och sociala relationer. Enligt Harvey ser dessa således annorlunda ut idag i samhällen där nyliberalism förekommer. Nyliberalismens inflytande har också lett till att olika typer av allmännyttig verksamhet privatiseras, så som offentliga bostäder, forskning och telekommunikationer (Harvey, 2007).

Nyliberalismen kan även delas in i två möjliga faser, "roll-back" och "roll-out". Att "rulla tillbaka" nyliberalismen handlar om att statliga institutioners betydande roll minskar i samband med privatisering, en nedskärning av statlig finansiering. Att "rulla ut" nyliberalismen kan förklaras som en konstruering av statliga institutioner. Staten omregleras efter marknadens behov och involvering i samhällsplaneringen. Med det hävdar Birch och Siemiatycki att det inte enbart är statens institutioner rullas tillbaka, utan även att institutionerna får liv igen genom nyliberalismens iscensättande. Marknaden blir en dominerande policy för staten (Birch & Siemiatycki, 2016).

Christophers argumenterar för att övergången mot nyliberal planering i Sverige bland annat har med skiftet i bostadspolitiken att göra. Sedan slutet av 1960-talet har den svenska bostadspolitiken långsamt format en nyliberaliserad väg. Det svenska bostadssystemet förändrades efter 1960-talet. Detta när bland annat bostadsrättssektorn blev avreglerad, marknadsföringen blev en del av processen samt att kommunala bostadsbolag började jobba utifrån marknadens vinstprinciper. Christophers argumenterar för att det nyliberala inflytandet i bostadspolitiken har förändrat nästan alla de tidigare regelverk som infördes i samband med efterkrigstiden. I samband med att den svenska bostadspolitiken har raderat de tidigare restriktionerna av bostadsrätter och låga hyreskontroller, har marknaden kunnat verka fritt och ses nu som en lösning på bostadsbristen som råder idag (Christophers, 2013).

Sager hävdar att genom en studie av nyliberalismen, kan vi skapa en förståelse om hur de urbana omständigheterna ser ut, hur tanken om sociala demokratin har förändrats samt hur regleringen av regeringen gestaltas i dagens samhälle (Sager, 2011). Den globala processen av nyliberalism har varit socialt och geografisk ojämnt och dess sociopolitiska konsekvenser har varierat mellan olika städer (Brenner & Theodore, 2002).

2.2 Nyliberalismens effekt på staden

"Kreativ förstörelse" av institutioner är exempel på hur nyliberalismen har verkat i flera olika rumsliga skalor, men främst i städer (Brenner & Theodore, 2002). I samband med

nedskränning av statens välfärdssystem har nedskränningar på den ekonomiska budgeten för städer genomförts, vilket har lett till att konflikter och sociala problem på lokal nivå har uppkommit i en större skala. Till följd av detta har städer börjat konkurrera om investeringar och arbeten för att upprätthålla den ekonomiska tillväxten (Brenner & Theodore, 2002).

Städer skapar konkurrens både på nationell och internationell nivå, för att bli en del av de globala ekonomiska nätverken. Den urbana platsen blir en arena för marknadsorienterad ekonomisk tillväxt (Sager, 2011). Tesfahuney och Ek (2016) redogör:

staten, staden och den offentliga sektorn drivs mer och mer som en firma [...] I princip *allt* individualiseras, i stort som smått, underställs individens eget ansvar (Tesfahuney och Ek, 2016, s. 20).

Städer blir främst lokala produkter för investerare som bör säljas och marknadsföras. Baeten argumenterar för att den nyliberalistiska tankegången genererar nya metoder för att stärka ekonomiska tillväxten, genom att göra staden attraktiv och inflytningsrik. En av metoderna städer främst använt är att locka den kreativa klassen (Baeten, 2012). *Kreativa klassen* kan definieras likt människor med avancerade utbildningar och artister. Dessa personer går under benämningen *humankapital*. Områden där den kreativa klassen lever och rör sig skapar den mest grundläggande utgångspunkten för det kreativa kapitalet. Det är en ekonomisk klass där tillgångar är grundläggande för kreativiteten hos dessa människor (Florida 2006, s.102-103). Kreativt arbete har blivit en allt större drivkraft för en ökad ekonomisk tillväxt (Florida 2006, s.74).

Tesfahuney och Ek beskriver att i takt med ökad privatisering i städer, har det lett till bildandet av inhägnade bostadsområden. Dessa typer av inhägnade bostadsområden är till för att skydda den globala kreativa klassen som har mer resurser för att kunna bo i ett bostadsområde med viss livsstil eller av trygghet (Tesfahuney & Ek, 2016, s. 37-38).

Det allt mer nyliberal- och kapital inspirerade samhället hotar de offentliga rummet på olika plan. Den traditionella visionen och trädgårdsstaden har numera influerats av den postpolitiska idén om total urbanitet. Pressen riktas mot allt färre grönytor och offentliga platser. Dessa områden fylls av platser utformade för konsumtion. Den offentliga sfären är hotad av den politiska och ideologiska makten (Tesfahuney & Ek, 2016, s. 39).

Harvey (1989) påstår att städer konkurrerar om konsumenter med mer ekonomiska resurser. För att attrahera konsumenter fokuserar städer på stadsplanering och arkitektur i syfte om att

göra det attraktivt fokuserar de på hög levnadsstandard genom förnyelse av den fysiska miljön genom spektakulära byggnader. Konsumenterna får då en bild av staden som en kreativ, säker och innovativ plats att bo på.

Nyliberalismens tankegång betraktar marknaden som en lösning på hållbara problem i städer (Sager, 2011). Harvey (1989) är kritisk mot detta och hävdar att städer koncentrerar sig på att göra urbana platsen attraktivt istället för att se till de faktiska sociala och ekonomiska problemen. Sammanfattningsvis beskriver Sager (2011) hur den urbana ekonomiska utvecklingsprocessen sker genom att marknadsföra staden, locka kreativa klassen och konkurrens drivande budgivningar.

2.3 Nyliberalismens förändring av samhällsplaneringen

I takt med att nyliberalismens ekonomiska och politiska idéer har befast sig allt mer i den offentliga sektorn, har samhällsplaneringen påverkats på olika sätt. Sager argumenterar att begreppet nyliberalism är användbart för att skapa en förståelse för politiken och institutionernas omstrukturering. Detta förändrar förhållandet som samhällsplaneraren arbetar under (Sager, 2011). Kriser av olika slag har lett till att samhällsplaneringen har omstrukturerats mot en nyliberal planering. Som har lett till att nyliberal planering kan observeras på många olika platser. Den nyliberala planeringen förändras genom prioritering av tillväxt (Baeten, 2012:a). För att sätta igång den urbana utvecklingsprocessen, förnyar man staden genom att bedriva samhällsplaneringen utifrån en marknadsliberalt planeringsmodell (Sager, 2011).

Den nyliberala tanken implementerar en ny inställning mot staden. En av planerarens främsta uppgift blir därmed att anpassa stadens miljö efter global konkurrens. Främsta målet för planeraren blir därmed att locka rika skattebetalare, investerare och kreativa klassen genom att fokusera på stadens lokala unika fördelar. Planerarens intresse för allmänheten ersätts av intresse för att locka till privata investerare (Baeten, 2012:a). Planeraren skapar trygga och lönsamma platser för företagsklimat genom att förnya bostäder och grannskap i staden. Allt detta för att locka människor med hög inkomst. Spår som synliggörs genom nyliberal planering är framförallt de gentrifierade bostadsområdena, bebyggda privata och säkra platser att bo och leva i (Sager, 2011).

Sager redogör att nyliberala planering strävar efter att privata företag ska ta över uppgifter som utgörs av samhällsplanerare i kommunen. Sager kritiserar och anser att det kan ses som

ett hot mot att minska medborgarnas deltagande då risken finns att beslut inte överensstämmer med lokalsamhället (Sager, 2011).

2.4 Tidigare forskning om nyliberala inslag i Malmö

Baeten skriver i sin artikel om hur nyliberala uttryck förekommer i Malmö stads planering. Detta i samband med ombyggnationen av områden Västra hamnen och Hyllie. Utbyggnadsprojektet Västra hamnen och Hyllie är experimentell i sättet att utmana de traditionella planeringsmetoderna och avsikterna genom spektakulär arkitektur, privatisera statligt ägd mark samt tillfredsställa höginkomsttagares behov (Baeten, 2012).

Baeten argumenterar kritiskt för att Malmö stad står inför fara genom att bedriva planering utifrån vinstdrivande strategier istället för vad som är bra för allmänheten. Detta genom att söka efter kortsiktiga vinster från investeringar istället för att se till stadens långsiktiga behov. Nyliberal planering i Malmö formas efter att skapa en ny stad, där syftet är att öka den ekonomiska tillväxten samt bygga bort de oönskade i samhället (Baeten, 2012).

Projektet Hyllie och Västra hamnen argumenteras för att till stor del ignorera den befintliga invandrarströmmen från mellanöstern och östra Europa, i syfte om att locka rika investerare. Effekten av detta har lett till uteslutning av låginkomstfamiljer genom att producera bostäder med hög hyresavgift (Baeten, 2012).

Vidare hävdar Baeten (2012) att områden som bland annat Hyllie, Västra hamnen och andra byggprojekt i Öresundsregionen, skapar platser och korridorer som är strukturerade för att driva bort oönskade människor och aktiviteter. Bland annat genom järnvägar, broar, tunnlar och motorvägar där människor kan röra sig självständigt fritt från resten av staden. Hyllieområdet är en tillfredsställande plats för den kreativa klassen där Baeten argumenterar med Hyllie Point som exempel. Hyllie Point har en spektakulär arkitektur bestående av kontor, bostäder och restauranger. Dess fysiska miljö är uppbyggd på ett exkluderande sätt. Offentliga utrymmen kring Hyllie Point området visar på en tydlig målgrupp satsning, där Baeten anger det lyxiga caféet beläget på baksidan av kontorsbyggnaden som exempel på exklusion, som enbart kan besökas av de som har nyckel dit eller genom specifik inbjudan (Baeten, 2012).

Hyllie Point

(Källa: Annehem)

Slutligen, argumenterar Baeten för att Hyllie är byggd utan hänsyn till människors behov eller önskan, där fokuset istället har legat på att locka en ny klass. Det nya planeringstänkandet mörklägger det som är bra för samhället och ser istället på vad som är bra för marknaden (Baeten, 2012).

3. Metod

I metodkapitlet ges en redogörelse för valet av metod som ligger till grund för uppsatsens utformning och innehåll. Metodläran handlar om att använda verkligheten för att sedan analysera samt behandla resultat. Det handlar om tillvägagångssätt, att i någon mån pröva om analysen motsvarar de verkliga scenariot. Metodvalet är avgörande för att visa om antagandet stämmer in med verkligheten eller inte. Frågeställningarna besvaras genom vetenskapliga riktlinjer, bland dessa är objektivitet viktig del (Johannessen & Tuft, 2003, s.17). För att uppsatsen ska bli så objektivt som möjligt består metod kapitlets avsnitt om val av metod, empiriskt material samt ett annat avsnitt om källkritik och resultatets reliabilitet. Genom att kritiskt reflektera valet av metod och hur det kan påverka resultatet kan man fastställa ett slutgiltigt resultat baserat på trovärdighet kopplat till verklighet och faktisk teori.

3.1 Val av metod

Inom forskning kan fenomen studeras utifrån en kvalitativ eller en kvantitativ metod. Ett lämpligt forskningsperspektiv kan vara den kvalitativa eller kvantitativa metoden, uppsatsens frågeställning styr valet av metoden (Johannessen & Tuft, 2003, s. 67).

Samhällsvetenskapliga studier skiljer "mjuk" och "hård" data åt. Med "hård" data syftar Johannessen och Tufte till en "mätbar" och "registreringsbar" analys av ett faktum. Med "mjuk" data menar de istället att verkligheten är oklar och inte alltid observerbar. (Johannessen & Tufte, 2003, s. 24). Den kvantitativa metoden baseras på "hård" data, vilket inte är lämpligt för denna undersökning, som fokuserar på hur nyliberalism uttrycks i Malmös samhällsplanering. Den hårda- men också kvantitativa metoden är användbar vid möjliga analyser av siffror och statistik. "Hård" data gör det betydligt svårare att besvara undersökningens frågeställning, då den kvantitativa metoden förutsätter registrerbar och mätbar datainsamling i syfte att förklara ett fenomen, medan uppsatsens syfte är att skapa förståelse kring nyliberalismen.

Den kvalitativa metoden är relevant för att besvara uppsatsens frågeställning om hur nyliberalismen uttrycker sig i Malmös samhällsplanering. Detta på grund av den "mjuka" datans relevans i arbetets utformning. Svårigheten att utföra en kvantitativ analys av det relevanta materialet är påtagligt, då verkligheten är detaljrik och svår att observera i sin tydlighet om hur nyliberalismen uttrycker sig i den omfattande samhällsplaneringen.

Med hjälp av kvalitativ metod kan man studera djupare den bakomliggande kontexten om i detta fall hur det nyliberala fenomenet påverkar Malmös samhällsplanering. Fördelar med kvalitativ metod är att den ger en bredare inblick i hur nyliberalismen uttrycker sig i Malmös samhällsplanering. Den kvalitativa metoden används för att skapa en *förståelse* om ett fenomen, vilket är syftet med arbetet där nyliberalismen som fenomen ska sättas in i något typ av sammanhang.

I en kvalitativ studie använder man sig av informationsinsamling där datan bidrar med att hitta mönster och slutligen forma en helhet (Larsen, 2009, s. 24). Kvalitativ textanalys studerar texter som tolkas och bearbetas, sedan formas en tolkningsprocess som därefter skapar ett sammanhang. Fenomenet får på så sätt en helhet. Detta utvecklar en förståelse samt en betydelse för ett möjligt samband (Johannessen & Tufte, 2003, s.72). Uppsatsens tillvägagångssätt kommer vara kvalitativ textanalys för datainsamling. Texters- och dokumentets innehåll kommer att analyseras och diskuteras, för att slutligen välja ut de material som är passande för vår studie. Med hjälp av datainsamling i empirin kommer olika mönster tolkas utifrån det nyliberala teoretiska perspektivet. Hur nyliberalismen uttrycker sig i Malmös stadsplanering behöver studeras utifrån det nyliberala fenomenet för en ytterligare

dimension av förståelse. I denna uppsats skulle även kvalitativ intervjuform vara lämplig för att komplettera textanalysen samt för ett vidare perspektiv. Med kvalitativ intervjuform skulle man skapa en bredare bild över nyliberalismens inflytande i den faktiska fysiska planeringen. Att intervjua samhällsplanerare i Malmö stad skulle möjligen kunna ge oss en ökad förståelse över hur den nyliberala processen förändrar planeringstänkandet i fysiska planeringen. Dessvärre fick vi inte tag på några samhällsplanerare som ville kommentera situationen och därför utformades uppsatsen endast efter en kvalitativ textanalys.

För att bearbeta och analysera det insamlade materialet används analysverktyget innehållsanalys. En kvalitativ innehållsanalys ser till mönster, likheter, skillnader samt hur de hänger ihop. Datasamlingen analyseras och sätts i ett sammanhang utifrån tidigare forskning och teori (Larsen, 2009, s.101). Med hjälp av en innehållsanalys analyserar vi och väljer ut de material som är lämplig för studien. Vi jämför och diskuterar de olika empiriska dokumenten för att sedan tolka likheter och skillnader mellan dem. Bland annat ser vi mönster i dess övergripande- och fysiska planering.

Sammanställningen av olika forskares syn och tolkningar av nyliberalismen, förenar nyliberalismen med Malmö stads stadsplanering. Med hjälp av en kvalitativ textanalys kommer en sammansättning av planering och nyliberala ideal forma en helhet för nyliberalismens uttryck i Malmös samhällsplanering. Det kommer därför i kommande kapitel ske en sammanflätning av empiriskt material och teoretiska idéer för att utveckla och sammanställa ett resultat och en slutsats.

3.2 Empiriskt material

Johannessen och Tufte beskriver att empiri är den del av uppsatsen där verkligheten studeras. Datasamling för empiri kan ta sig an i olika former, som intervjuer, observationer eller officiella dokument (Johannessen & Tufte, 2003, s. 23). I denna uppsats kommer verkligheten studeras genom officiella dokument. För att undersöka fenomenet utgörs empiriska kapitlet av dokument från Malmö stad. De dokumenten som studeras är *plattform för kunskapsstaden*, *Malmö stads översiktsplanering: plan strategier* samt *Malmö stads utbyggnadsområde Hyllie*. Dokumenten plattformen för kunskapsstaden och översiktsplanens strategier är till för att skapa en bredare förståelse på hur nyliberala uttryck kan mötas i planeringen.

Kunskapsstadens relevans för denna uppsats grundar sig på dess koppling till det nyliberala uttrycket. Malmö stads vision om en kunskapsstad och ett ökat humankapital speglar ett

nyliberalt planeringsideal. Dokument om utbyggnadsområdet Hyllie är till för att visa att Malmös samhällsplanering har ett nyliberalt uttryck. Alla tre dokumenten kommer jämföras med varandra för att se om det finns likheter eller skillnader samt att se hur väl det stämmer överens med teorin. De tre dokument som har valts ger relevans. Genom att koppla verkligheten till teorin kan resultatets utfall utgöra en starkare bevisning och ett stärkt svar.

3.3 Källkritik och resultatets reliabilitet

Följande kapitel kommer att inledas med en beskrivning av resultatets påverkan på de material och avgränsningar som används, samt hur det påverkar studiens utfall.

Johannessen och Tufte beskriver betydelsen av att en forskare tar kritisk ställning mot sina egna uppfattningar och resultat, för att uppsatsen ska bli så objektiv som möjligt. I samhällsvetenskaplig studie är det svårt att förhålla sig objektiv, då studier oftast relateras till politiska värderingar (Johannessen & Tufte, 2003, s. 18).

Under uppsatsprocessen finns en medvetenhet och en objektiv ställning som ligger till grund för samtliga resonemang. Dock är det viktigt att belysa att nyliberalismens olika definitioner, beroende på vem som tolkar begreppet.

“Det är alltså omöjligt att vara helt objektiv när man sysslar med forskning. Objektivitet är ändå bra som ideal, även om det är ouppnåeligt” (Larsen, 2009, s. 15). Målet är att vara så objektiv som möjligt i skrivandet av denna uppsats. Det finns en medvetenhet om objektivitetens utmaningar och möjligheter som uppsatsen kommer att bygga på.

Att representera verkligheten i empirin är inte lätt, då verkligheten är bredare och mer komplex. Empirin förklarar hur specifika situationer och hur olika sammanhang utspelar sig i verkligheten (Johannessen & Tufte, 2003, s. 24). I och med att vi undersöker en begränsad del av den omfattade planeringen i Malmö representerar vår studie inte hela verkligheten. Begränsningen utmanar inte helheten av det komplicerade planeringsidealet. För att få en bredare förståelse över hur nyliberalismen uttrycker sig i Malmö, består empiriska kapitlet av ett utbyggnadsområde i Malmö. Som exempel för att synliggöra hur planeringen funkar i verkliga fallet hos Malmö stad. Genom att studera översiktsplaneringens planstrategier samt Malmö som kunskapsstaden synliggörs hur planeringen fungerar i sin helhet. Genom att studera utbyggnadsområdet Hyllie, kan man se hur planeraren arbetar efter de mål och visioner som finns. Resultatets reliabilitet skulle eventuellt förbättras om man studerade fler områden för att se hur planering sker i praktiska fall. “Men man måste också acceptera att

man inte kan vara helt säker på allt. Emellanåt måste man ta hänsyn till att reliabiliteten kan bli låg vid tolkning av data” (Larsen, 2009, s. 81)

4. Empiri

4.1 Malmö som kunskapsstaden

Från en ekonomi som grundar sig på råvaror till en ekonomi baserad på kunskap. Företag är numera beroende av innovationens konsekvenser och utfall och på så sätt skapa en ekonomisk tillväxt. I dagens samhälle finns en stark vilja och en påtaglig konkurrenskraft där titeln “kunskapsstaden” står i fokus. Städer är beroende av tillväxt och satsar nu mer än någonsin på att locka kreativa och nyskapande människor och företag. I en kunskapsstad är det viktigt att skapa en företagsvänlig miljö men även en urban omgivning där de kreativa och innovativa människorna vill bo och leva. Där ska finnas utrymme för nätverk och “kunskapsutbyten”. Bland annat är målet att skapa attraktiva arbetsplatser samt aktiviteter på fritiden som företagen kan erbjuda (Malmö stad, 2008).

Den fysiska planeringen i Malmö är en viktig del för att utvecklas till en “kunskapsstad”. Genom att använda sig av microperspektiv kan man se till specifika platsers ideal och förutsättningar. Detta för att på så sätt planera en kunskapsstad utifrån olika utgångspunkter.

Som tidigare nämnt har Malmö genomgått en förändring, från en industriell stad till en stad med en vision om kunskap. Även olika ekonomiska organ har ökat och bidragit med en lovande framtidsutsikt. Projekt och nya områden i Malmö utgör ett yttre som speglar utveckling och en nyskapande framtid (Malmö stad, 2008).

För att Malmö ska utvecklas och bli den kunskapsstad som de strävar efter är högskolor och universitet en viktig del. Malmö högskola har en bidragande effekt på staden, bland annat interaktioner med olika företag samt forskning och utbildning som framställer Malmö som en stad av kunskap och tillväxt. Det är även viktigt att Malmö fokuserar på stadsutveckling, att planera för kunskapsutbyten, interaktioner samt arbeta mot sociala klyftor (Malmö stad, 2008).

Kunskapsstadens planeringsstrategier är ett relativt nytt fenomen för Malmö stad. På grund av de begränsade kunskaper som finns om fungerande strategier och riktlinjer om en framtida kunskapsstad är experimentell stadsplanering det nutida idealet för Malmö stad. Med

experimentell stadsplanering hävdar man att om cirka 10-15 år har man en förväntad bild på ett välfungerande koncept för Malmö som kunskapsstad (Malmö stad, 2008).

Utbyggnadsområdet Västra hamn ses som ett område främst planerat i kunskapsstadens tecken. Kommunen väljer att fokusera på vattennära områden på grund av dess attraktivitet. De finns en lockelse i områden som dessa hos den kreativa klassen, som även ses som en tillgång för staden, Malmös framtid samt utveckling. Malmö stad beskriver hur det inte enbart handlar om företagsmiljö utan även om att satsa på en miljö med ett rikt kulturliv samt en tolerant miljö, allt detta i hopp om att locka den kreativa klassen. Det är viktigt att i en stad som Malmö, gynna en minskning av de sociala klyftorna i samhället genom att bygga beblandat (Malmö stad, 2008).

4.2 Malmö stads översiktsplan: samhällsplaneringens strategier

Malmös övergripande mål är att vara en hållbar stad utifrån de social-, miljö- och ekonomiska perspektivet samt en attraktiv stad att bo och befinna sig i. Kommunen beskriver Malmö som en stad som "vågar" och med det menar kommunen att Malmö testar ny teknik samt är öppen för förändring och nytänkande strategier (Malmö stad, 2014).

Visionen för Malmö stad är att år 2032 ska de tillsammans med Köpenhamn vara en sammansatt metropol, där standarden för tillväxt och livskvalitet är desamma för båda städerna. Högt prioriterat för Malmö stad är den ekonomiska basen. Målet är att staden ska vara en tillväxtregion där de tillsammans med Köpenhamn och Lund utvecklar konkurrenskraft gentemot andra distrikt. Malmö vill även samarbeta med Hamburg, där dess samverkan bygger på att utveckla en effektivare förbindelse mellan Malmö och Hamburg.

Fehmarn Bält kommer att vara en förbindelse som stärka regionens långsiktig hållbara utveckling. Malmö stad har startat en utredning om hur de kan utveckla en spårförbindelse mellan Köpenhamn och Malmö samt skapa en snabbare förbindelse till Hamburg.

För att locka företag och göra staden attraktiv för näringsliv ska Malmö erbjuda goda villkor för företag att verka samt utvecklas. För att staden ska framställas som en stark postindustriell ekonomi ska de variera verksamhetstyper (Malmö stad, 2014).

Genom att skapa en konkurrenskraftig region konkurrerar Malmö med framförallt människor och kapital, Malmö stad anser att bilden av staden i media är en avgörande faktor till att människor väljer att bosätta sig, studera eller investera där. Genom att skapa en attraktiv "image" i median kan de locka fler människor. För att fånga människors- och kapitalets

intressen kommer Malmö marknadsföra sig genom fokus på fem område, *dessa är*: cleantech, life science, nya media, besöksnäring, huvudkontor och handel (Malmö stad, 2014). Utöver detta ska ett attraktivt Malmö utvecklas genom arkitektur och stadsmiljö som har hög kvalitet samt utgör en ökad tillväxt. Genom att fokusera på offentliga mötesplatser kan naturliga möten vara ett utfall och bidra till en långsiktig ekonomi. En ekonomi där olika ideér, tankar och livsstilar gynnar inspiration som utvecklas till nya tankesätt, tjänster, produkter eller kunskap (Malmö stad, 2014).

Till bostadsmarknaden har Malmö stad som strategi att skapa ett brett och varierande utbud av attraktiva bostäder. För att motverka bostadssegregationen skapar de bostäder som är anpassade efter dess behov och efterfrågan. Utöver detta vill kommunen öka nyproduktionen av bostäder. Kommunens strategi pekar på en samverkan med privata aktörer som bygger samt att kommunen bidrar med bra planförberedelser. Målet är att Malmö stad ska vara både en nationell- och internationell förebild för arkitektur och ekologisk hållbarhet gällande byggandet av bostäder (Malmö stad, 2014).

4.3 Malmö stads pågående planeringsprojekt Hyllie

Malmö stad har investerat i ett stort utbyggnadsprojekt i södra delen av staden, så kallat Hyllieområdet. Hyllie är nordens största urbana utvecklingsprojekt. I området finns stora och spektakulära planer och målet är att Hyllie ska bli en drivande motor för ekonomisk tillväxt och hållbar utveckling (Malmö stad, 2017).

Med Kastrup flygplats (Köpenhamn) i närheten, satsar Malmö nu på ett byggnadsprojekt i Hyllie. Detta för att utveckla området till en internationell knutpunkt för både företag och boende. Köpcentret Emporia, Malmö arena, Malmömässan, hotell, kontorshus och kunskapscentret Kretseum är beläget i området. Utöver det har Malmö stad startat en ‘markanvisningstävling’ för förslag om vad som ska bebyggas vid Hyllies stationstorg. Tävlingsbidragen ska visa uppfinningsrika- och gröna lösningar samt nycklar till ett stärkt stadsliv. Hyllie är en strategisk plats, då det ligger nära Köpenhamn och tanken är att integrera Malmö och Köpenhamn. Malmö stad satsar på att skapa trivsamma miljöer anpassade för internationella aktörer, detta genom att erbjuda stora kontor. Kontor med attraktiv arkitektur som kommer innehålla mer än 15 000 arbetsplatser (Malmö stad, 2017).

I takt med andra projekt ska 2500 nya bostäder färdigställas till 2018, tillsammans med de nybyggda bostäderna kommer det finnas 12 000 bostäder i området. Sammanfattningsvis

kommer området berikas av cirka 26 000 invånare. I fokus på attraktivitet och social-, ekologisk- och ekonomisk hållbarhet kommer de flesta av de kommande bostäderna bestå av verksamheter på bottenplan samt privata innergårdar avsett för de boende samt hälften hyresrätter och hälften bostadsrätter (Malmö stad, 2017).

Nedanstående bilder är två exempel på projekt som byggs i Hyllie just nu: (Malmö stad, 2017).

Bostadsprojekt HSB, Sportsbyn, Hyllie
(Källa: Malmö Stad)

Kontorsprojektet "The Edge", Hyllie
(Källa: Malmö Stad)

Förutom området Hyllie har Malmö stad två andra utbyggnadsprojekt Västra hamnen och Sorgenfri. Västra hamnen, som tidigare var ett industriområde har gått igenom stora förändringar. Västra hamnen har lockat till sig besökare från alla delar av Malmö samt resterande världen på grund utav sin spektakulära arkitektur *Turning Torso*. En skruvad design precis över havet och är skapad av en av världens mest kändaste arkitekt Santiago Calatrava, byggnaden utgörs mest av bostäder. Sorgenfri, belägen i centrala Malmö var ett industriområde tidigare och har en kombination av industriell arv samt kreativa verksamheter, där bland annat Malmö Konsthögskola ligger. Utvecklingen av Sorgenfri är i syfte om att skapa ett aktiv kulturliv i området (Malmö stad, 2017).

5. Analys

5.1 Nyliberala uttryck i Malmö

Harvey (2007) beskriver övergripande hur den nyliberala teorin strävar efter att skapa ett vinstdrivande samhälle genom marknaden. Genom en studie av alla tre dokument

framkommer det tydligt hur marknadens kraft tar sig an Malmö stad samt hur nyliberalismen sätter sina spår på dess samhällsplanering. Detta kan förtydligas genom Sagers (2011) argument som belyser hur nyliberalismen satt sina spår i den samhälleliga planeringen, genom en prioritering av ekonomisk tillväxt. Denna tendens av nyliberalt inflytande kan bevitnas i alla tre studerade dokument. Exempel på denna typ av prioritering kan åses i planeringen av Hyllieområdet i Malmö, där ekonomisk tillväxt är en drivande motor i projektet. Denna tendens tyder på en planering riktad mot en allt mer nyliberaliserad väg.

Baeten (2012) hävdar att städer använder sig av olika metoder för öka den ekonomiska tillväxten. Resultatet och tolkningar av dokumenten belyser hur Malmö stad kan sättas in i en nyliberal kontext. De olika metoderna som använts för att öka den ekonomiska tillväxten i staden tyder på ett nyliberalt inflytande och uttryck. *Attraktivitet, konkurrenskraft, kreativa klassen och marknadsföring* är exempel på de metoder som också kommer att redovisas och analyseras nedan.

I *Malmö som kunskapsstad* läggs ett särskilt stor fokus på att locka den kreativa klassen. Som Malmö stad beskriver ses den kreativa klassen som en tillgång för Malmös utveckling, detta förtydligar Baeten (2012) som en användbar metod för att öka den ekonomiska tillväxten i staden. Harvey (1989) argumenterar för att detta är ett sätt för städer att locka konsumenter med större ekonomiska resurser. Både Baeten (2012) och Harvey (1989) argumenterar att detta är en strategi för att locka konsumenter och "rika skattebetalare" till städerna. Harveys och Baetens argumentation och påstående kan tolkas som en metod för att locka en ny klass till staden, detta för att stärka den ekonomiska tillväxten. Vilket stämmer överens med Florida (2006) argumentation om att locka till den kreativa klassen är ett sätt att öka den ekonomiska tillväxten.

En andra strategi som är relevant för det nyliberala kontexter är att städer bedrivs allt mer som en lokal produkt där de marknadsför- och säljer sig själva gentemot privata investerare (Baeten, 2012). Spår av denna metod kan man se i *översiktsplanens: planstrategier*, där belyses den visuella bilden av Malmö som en viktig del av marknadsföringen, samt hur de går tillväga genom cleantech, life science, nya media, besöksnäring, huvudkontor och handel som nämns i översiktsplanen. Harvey (1989) beskriver, genom att städer marknadsföra sig själva lockar de till en ny typ av människor. Genom attraktivitet, säkerhet och innovativitet kan man fånga den kreativa klassens uppmärksamhet. Exempel på marknadsföring kan vara Malmös

målsättning att bli en internationell förebild för arkitektur och ekologisk hållbarhet. Detta kan betraktas i studerande av *utbyggnadsområdet Hyllie*. Här handlar marknadsföringen om att fånga privata aktörernas uppmärksamhet genom att fokusera på bostads- och kontorsprojekt som är attraktiva- och hållbara lösningar. I syfte om att öka den ekonomiska tillväxten blir marknadsföring ett sätt att locka den kreativa klassen och kan förenas mer med den nyliberala planeringen. Däremot är det viktigt att poängtera är att hållbarhetslösningen är svår att förena med en nyliberal kontext. Kommunens vision om hållbarhet är inte nyliberalismens huvudmål, utan är snarare marknadens kraft att behandla den kapitalistiska hållbarheten (Sager, 2011). Utifrån en nyliberal kontext kan hållbarhetslösningen istället betraktas som ett tillvägagångssätt för att attrahera en ny klass.

Utöver de tidigare nämnda strategierna benämns fenomenet attraktivitet ett antal gånger i de tre studerade dokumenten. Att bygga attraktivt är en målsättning både i *Malmö som kunskapsstad* och *översiktsplanens planstrategier*. Harvey (1989) förklarar att städer använder sig av attraktivitet som en strategi för att locka till sig människor, och som i Malmös fall framför allt locka den kreativa klassens invånare. Även Baeten (2012) belyser fenomenet som ett sätt att attrahera kreativa konsumenter. Dessa målsättningar har synliggjort i Västra hamnens- och Hyllies fysiska planering, då de har byggt vattennära bostäder i Västra hamnen som Turning Torso och storskaliga pågående och bebyggda projekt i Hyllie. Utöver det läggs ett särskilt stor fokus på att anpassa miljön för företag i alla tre dokumenten. De storskaliga kontors- och bostadsprojekt som nämns i *utbyggnadsområdet Hyllie*, argumenterar Baeten (2012) är ett sätt att skapa en tillfredsställande plats för den kreativa klassen. Vattennära områden, attraktiva bostäder och sevärd arkitektur är bara några exempel på metoder för att bygga upp den stad som Malmö vill framstå som, kunskapsstaden. Fokuset på de attraktiva storskaliga projekten kan sättas tydligt in i den nyliberala kontexten på grund av dess utveckling mot ett vinstdrivande samhälle.

En annan metod som är viktigt för att skapa ekonomisk tillväxt i staden är konkurrenskraften (Sager, 2011). Konkurrenskraft är en viktig pusselbit i den nyliberala kontexten och ett sätt för Malmö att skapa tillväxt. De tre tidigare nämnda dokumenten poängterar konkurrenskraften och dess positiva inverkan på staden. I *översiktsplanens planstrategier* beskrivs djupgående vilka strategier som är relevanta vid en ökad konkurrenskraft för Malmö. Man vill skapa en förbindelse mellan Köpenhamn och Hamburg. Dessa förbindelser förenas med nyliberal

planering, som är ett sätt att konkurrera om ekonomisk tillväxt med den resterande världen. Detta för att utveckla en internationell konkurrenskraftig region och kan även ses som ett strategiskt sätt för att bli en del av det globala ekonomiska nätverket. Baeten argumenterar för den konkurrenskraftiga regionen. De privata investerarnas inflytande växer allt mer i samhällsplaneringen vilket förändrar kommunens planerar vision. Planerarens huvudsakliga uppgift är numera att se till de strategiskt valda områdena för att skapa global konkurrens och intresse hos den internationella publiken (Baeten, 2012: b). *Utbyggnadsområdet Hyllie* är placerat i anslutning till Kastrup flygplats. De mönster som kan kopplas till Hyllie är strategiskt valda platsen för den globala integrationen. Närheten till Köpenhamn är ett sätt att skapa en sammanhängande metropol mellan dessa två städer samt den tänkta planerade *fehmar* bältförbindelsen från Köpenhamn till Hamburg. Denna förbindelse ses som en fördel för Malmö utifrån en nyliberal kontext, då den utgör en knutpunkt för nätverk och skapandet av nya relationer och internationella samspel.

5.2 Malmö nyliberala planering

Processen av nyliberalism har verkat på olika sätt beroende på geografisk plats (Brenner & Theodore, 2002). I Malmö kan man se tydligt hur nyliberala idéer har influerat stadsplaneringen. Baeten (2012) och Sager (2011) beskriver en utvecklingstendens där planeringen allt mer bedrivs utifrån en marknadsliberal modell. Detta fenomen kan urskiljas i utbyggnadsområdet Hyllie, där planeringsmönstret kan betraktas som nyliberalt. Bland annat genom dess nyliberala uttryck, där aktörer investerat i storskaliga projekt för att öka den ekonomiska tillväxten samt där attraktivitet kommer i första hand. Baeten (2012: b) argumenterar för hur nyliberal planering har kunnat observeras på olika platser och omstrukturerat intressen i planeringen. När det gäller Malmö samhällsplanering kan man se hur nyliberal planering har observerats, bland annat genom fokus på attraktivitet, ekonomisk tillväxt samt genom att locka den kreativa klassen. Dessa drag kan betraktas som samhällsplanering baserad på nyliberalism. Baeten (2012) beskriver att nyliberalismen kan bedömas som en strategi eller tillvägagångssätt, snarare än en än sammanställd ideologi. Det tidigare rationella planerings idealet fokuserade på vad som var bra för allmänheten. Denna typ av planering har sakta men säkert prioriterats bort i skuggan av den nyliberala planeringen i Malmö. Utifrån en sammanställning av empirin, stämmer detta resonemang överens. Resultatet av empirin påvisar att Malmö stad använder nyliberala idéer som strategi och

tillvägagångssätt för att upprätthålla ekonomin efter välfärdsstatens nedskärningar och industriernas förflyttningar. Översiktsplanen i Malmö stad beskrivs utifrån en välfärds målbild där man vill planera efter ett rationellt perspektiv, som är svårt att förena med den nyliberala kontexten. Planen stämmer till viss del inte överens med den verklighet som Malmö står inför. Den fysiska planeringens utfall påvisar tydligt hur den nyliberala idealen uttrycker sig i planeringen. Pågående projekt i staden påvisar en nyliberal planering där den kreativa klassen och den ekonomiska tillväxten står i fokus samt där den sociala hållbarheten står i skuggan av nyliberalismens ide. Hyllieområdet är ett exempel på ett av de projekt i Malmö som påvisar just dessa tendenser. Området har spektakulär arkitektur, exkluderade områden, lyxiga caféer och stora kontorsbyggnader. Baetens (2012) argument om Hyllies exkluderande effekt, stämmer till viss del överens med hur de aktuella planerna ser ut. Detta kommer även att tydliggöras mer i avsnittet om avslutande reflektioner.

5.3 Malmö i nyliberalistisk fas

Slutligen kan den nyliberalismen i Malmö redogöras utifrån två faser, "roll-back-" och "roll-out neoliberalism". Med "roll-back" hävdar Birch och Siemiatycki att statliga institutioner rullas tillbaka och låter marknadens kraft vara styrande (Birch & Siemiatycki, 2016). Detta fenomen kan tydligt betraktas i resultatet av dokumenten, där olika mönster påvisar hur kommunen låter marknadens utbud och efterfrågan styra planeringen, detta i syfte om att öka den ekonomiska tillväxten. I syfte om att öka den ekonomiska tillväxten, låter Malmö stad privata aktörer få större inflytande i planeringen. Genom denna tendens låter man marknaden styra planeringen. Detta skapar någon form av marknadsideal där utbud och efterfrågan styr planeringens utformning. Fysiska exempel på dessa typer av situationer är Turning Torso, som är konstruerad av en av världens mest kändaste arkitekt. Turning Torso är ett sätt att låta marknaden styra genom att bygga attraktivt för att konkurrera om kapital och människor. Genom att studera Malmö stads översiktsplan kan man se ett samband mellan en "roll-back" situation och Bartens (2012) argument om en privatisering av statlig mark i Hyllie. Detta exempel bygger på att de statliga institutionerna rullar tillbaka och låter marknaden driva samhället på eget bevåg med utgångspunkt i utbud och efterfrågan. Ett annat exempel på hur marknaden styr planeringen är en pågående markanvisningstävling som hålls i Malmö stad angående Hyllieområdet. Här kan privata aktörer tävla om att bygga den typ av område som tillfredsställer deras intresse och under deras villkor. Genom konsensus rullar

statliga institutioner tillbaka och att de privata aktörerna får ett större ansvar för att skapa ett område i hopp om tillväxt och välgång. Som Sager (2011) argumenterar beskrivs detta fenomen som ett sätt att rulla tillbaka staten och låta marknaden styra planeringen, vilket sätts in i en allt mer nyliberal kontext.

Till skillnad från “roll-back” är “roll-out” en omstrukturerad policy, baserad på marknadskraften. I dessa typer av lägen bedriver statliga institutioner sin verksamhet utifrån marknadens principer (Birch & Siemiatycki, 2016). Utifrån resultatet av dokumenten prioriteras attraktivitet och att locka kreativa klassen inom kommunal planering, i syfte om en ökad ekonomisk tillväxt. Resultatet visar att dessa mål och visioner i dokumenten: *Malmö som kunskapsstaden* och *Översiktsplanens: plan strategier* är svårare att sätta in i ett “roll-out” nyliberal kontext. Men med hjälp av dess fysiska planering i Hyllie kan man sammanställa mönster. Genom att anpassa miljön efter den kreativa klassen, som att exempelvis skapa attraktiva och företagsvänliga miljöer förändras den kommunala samhällsplaneringen och agerar utifrån marknadens principer. Den kommunala planeringens handlingar kan ses som en överenskommelse och en konsensus som bedrivs utifrån en mer marknadsliberal modell, där marknaden är en samhällelig lösning. I Hyllieområdet ligger stort fokus på att tillfredsställa marknadens behov då de bygger företagsvänligt och attraktivt. Detta område ska föreställa en plats för internationella nätverk och en knutpunkt för företagsamhet. Som ovan nämnt agerar samhällsplaneringen utifrån marknadens principer, i form av utbud och efterfrågan av den kreativa klassen.

5.4 Avslutande reflektion: nyliberalismens effekt på Malmös samhällsutveckling

De tre dokumenten som analyserats i arbetet om Malmös samhällsplanering visar hur dess fysiska planering i Hyllie samt hur deras mål och visioner skiljer sig åt. Nyliberalismen uttrycker sig tydligt i utbyggnadsområdet Hyllie till skillnad från vad den gör på översiktsplanen och kunskapsstadens dokument. Dess förändrade samhälleliga planering mot ett allt mer nyliberalt ideal bidrar till en förändrad samhällsutveckling i Malmö.

I *Malmö som kunskapsstaden* och i *Översiktsplanens planstrategier* beskriver kommunen hur den övergripande planeringen ska motverka sociala klyftor i samhället. Man koncentrerar sig bland annat på social hållbarhet i samband med en ökad ekonomisk tillväxt. I fokus på social och ekologisk hållbarhet satsar Malmö stad på Hyllies fysiska planering för att öka den ekonomiska tillväxten. Den sociala hållbarheten betraktas i Hyllies fysiska planering där vissa

storskaliga projekt som Köpcentret Emporia, Malmö arena, Malmömässan är en knutpunkt för olika typer av människor att integrera och skapa nätverk. Att motverka sociala klyftor är svårt att se som ett resultat av nyliberalistiskt inflytande. Dock kan översiktsplanens riktlinjer för Hyllie områdets fysiska planering kopplas till det nyliberala kontextet och möjligtvis vara ett utfall av nyliberal planering.

Motsägelsefullt mot översiktsplanen kan vara det bristande fokuset på sociala klyftor i planeringen. Detta argument stärker Harveys (1989) hänvisningar där allt mer arbete riktas mot urbana platsers attraktivitet och allt mindre fokus riktas på samhällets egentliga problem som exempelvis sociala och ekonomiska dilemman. Detta argument påvisas i Hyllies och Västra hamnens fysiska planering där mycket kraft lagts på attraktivitet och spektakulär arkitektur. *Hyllie Point*, *The edge* och *Turning Torso* är bara några exempel på spektakulär och attraktiv arkitektur som lagts tid på i Malmös fysiska planering. Inhägnade bostadsområden och exklusiva caféer enbart för kontorsarbetare på Hyllie Point är ett andra exempel på hur man bortser att motverka sociala klyftor i Malmö stad. Planerarnas mål och visioner i Malmö kommun kan argumenteras för att inte fullföljs enligt dess instruktioner och riktlinjer. Hyllies prioritering beskrivs som en investering för att skapa en arena för internationella aktörer. Detta för att utvecklas till en bestående drivkraft mot en ekonomisk tillväxt. Det föregående argumentet kan kritiskt granskas och förenas med den nyliberala planeringen, gentemot ett mer vinstdrivande och marknadsbaserat samhälle.

Utöver det beskriver Malmö i *översiktsplanens planstrategier* om hur de vill berika staden med ett varierat och brett utbud av bostäder. Man vill minska segregationen genom att beakta invånarnas behov och efterfrågan som är svårt att beskriva som ett resultat av nyliberalismen. Detta kan man betrakta som icke överensstämmande med utbyggnadsområdet Hyllie som kan tänkas förenas med en nyliberal planering. Som tidigare nämnt i bakgrunden har nyproducering av bostadsområden avsedda för höginkomsttagare, i takt med en ökad nyliberal värld, utgjort en tendens till ökad segregationen (Rodenstedt, 2014). Denna typ av utfall kan även åses i Hyllies fysiska planering där eventuellt nyproducerade bostäder byggs, med obefintlig närhet till redan befintliga bostäder och byggnader. Hyllies bostadsområden blir därför bara avsedda för övre-medelklass samt höginkomsttagare, då hyror och inköpspris på bostäder är allt för höga för låginkomsttagares ekonomi. De höga hyrorna och inköpspris på bostäder kan betraktas som ett sätt att locka rika skattebetalare, investerare och den kreativa

klassen (Baeten, 2012:b). Baeten (2012) belyser även detta argument då han anser att de nybyggda bostäderna har allt för höga avgifter för att låginkomsttagare ska kunna bosätta sig där. Tesfahuney och Ek (2016) beskriver detta fenomen som en metod för att skydda den kreativa klassen. Det är ett sätt att locka den kreativa klassens intresse för att leva och bo i staden. Detta kan betraktas som att Hyllies fysiska planering prioriterar en viss klass före andra människor i samhället. Vid en vidareutveckling av denna förekommande tendens i Malmö kan utfallet leda till en möjlig ökad socioekonomisk segregation. Skulle dessa bostadsområden byggas vid redan befintliga äldre bostadsområden skulle dessa områden bli mer integrerade och socialt beblandat, en minskad socioekonomisk segregation i staden. När den huvudsakliga målet för samhällsplaneraren är att locka till den kreativa klassen är det svårt att minska på den socioekonomiska skillnaden i staden.

Baeten beskriver Hyllies utformning som ett område skapat för att driva bort oönskade grupper och aktiviteter. Där anger han bland annat *Hyllie Point* som exempel på hur människor som arbetar där kan exklusivt få tillgång till viss aktivitet bort från resterande allmänhet. Baeten poängterar även att människors behov läggs åt sidan för att istället fokusera på att locka den "nya klassen" (Baeten, 2012). Utifrån Baetens påstående kan man se en koppling i det empiriska materialet om *utbyggnadsområdet Hyllie*, där hela området är nyproducerat och varje boende har en egen privat innergård som är avsedda för de boende. Detta kan möjligtvis leda till att platser som egentligen är till för allmänheten blir avsedd endast för en viss grupp av människor. Där den specifika gruppen får möjlighet att välja var dess vardag ska utspela sig, medan resterande samhällsgrupper blir begränsade samt exkluderade någon mån. När en viss klass har resurser för att kunna välja vart vardagen utspelar sig medan resterande blir begränsade till de allmänna platser som finns, kan det leda till minskad social hållbarhet. Om Malmö stad fortsätter mot denna utveckling kan samhällsklyftor ökas, integrationen försämrats och segregationen ökas. Denna tendens kan förenas med nyliberal planering angående visionen om ett vinstdrivande samhälle, genom att prioritera en viss klass för att uppnå ökad ekonomisk tillväxt.

Tesfahuney och Ek (2016) beskriver en utvecklingstendens där allmänna platser blir allt mer politiska och ideologiska, vilket kan tendera till exkluderande av oönskade grupper. Detta i takt med nyliberalismens tankegång om att locka den kreativa klassen till staden. Denna teori kan förenas till ett möjligt utfall av Malmös utveckling, mot en nyliberal fysisk planering.

Exempelvis har Hyllieområdet konstruerats på ett sätt som exkluderar människor från allmänna platser och caféer, som även Baeten (2012) förtydligar i tidigare forskning. Det som stämmer överens med Baetens (2012) tidigare forskning är att dess fysiska planering exkluderar människor genom privata innergårdar som resultatet av empirin visade. Dock är det svårt att se någon typ av koppling mellan Baetens argument kring exklusion genom korridorer och Hyllieområdets utformning. Detta kan möjligtvis bero på att empiriska resultatet enbart består av dokument från Malmö stad. För en bredare förståelse om Hyllieområdets utformning kan man tänkas behöva utveckla studien i form av en vidare analys av andra dokument, icke tillhörande Malmö stad.

Vidare belyser Malmö stad att de använder sig av en så kallad *experimentell planering*, som främst fokuserar på att tillfredsställa höginkomsttagares behov, detta argumenterar Baeten (2012). Genom att prioritera människor som har resurser i syfte av kortsiktiga vinstdrivande faktorer finns en risk att dessa lösningar inte är långsiktigt hållbara. Malmö som kunskapsstad använder sig av experimentell planering som utmanar den traditionella planeringsmodellen. Risken med att planera utifrån vinstdrivande utfall och ideal är att det kan påverka den sociala standarden och bidra till allvarliga konsekvenser på samhällsliga klyftor och mönster. Det postpolitiska samhället ser hur den risktagande effekten är en nödvändighet för att kunna konkurrera om ekonomisk tillväxt samt att vara en del av det kapitalistiska systemet (Teshahoney & Ek, 2016).

Teshahoney och Ek (2016) redogör för hur den postpolitiska ekonomiseringen gör allt mer intrång i vardagliga situationer och sammanhang. Efter en sammanställning av Malmö stadsplanering kan man se hur ekonomiseringen har fått allt mer inflytande. Bland annat genom risktagande, i syfte om att stärka den ekonomiska tillväxten samt stärka näringslivet. Det postpolitiska intrånget i planeringen har förändrat sättet att tänka och planera. I takt med mer ekonomiska prioriteringar har den postpolitiska filosofin gjort avtryck i Malmö stad. Resultatet av empirin visar hur samhällsplaneringen i Malmö har prioriterat nyliberala idéer före andra intressen som gynnar allmänheten. En konsensus av att planera utifrån ett nyliberalt ideal, kan rimligtvis leda till en ökad bostadssegregation. Detta i och med att man bedriver nya principer i enighet och på så vis väljer att bygga nya storskaliga projekt som Hyllie, anpassad för en ny klass. I syfte om att locka den kreativa klassen har politiken skapat miljöer, anpassade för dem vilket har lett till exkluderande för andra.

Situation som Malmö stad befinner sig i, kan beskrivas som en “roll-out”-situation, där samhällsplaneringen omregleras utifrån marknadens principer (Birch & Siemiatycki, 2016). Den postpolitiska utvecklingen i Malmö har förändrat samhällsplanerarens roll och gett den enskilda individen ansvar över dess levnadssituation och framtid. Det som tidigare var de statliga institutionernas ansvar, argumenteras nu ligga på den enskilda individens axlar. Den samhällseliga konsekvenser kan beskrivas som ett exkluderande- och ett bortprioriterat ämnen för de allt mer privata aktörernas inflytande.

Sager argumenterar för att nyliberal planeringen kan bidra till att medborgardeltagande minskar och beslut som tas motsäger samhällets behov. Mer ansvar och friheter till privata aktörer kan missgynna de resurssvaga då den ekonomiska vinsten ofta är huvudfokus på privatiseringens ideal (Sager, 2011). Detta kan diskuteras och argumenteras för att vara en allvarlig samhällskonsekvens, mot privatiseringens framfart och allt mer inflytande i dagens samhällseliga planering. I takt med att Malmö stads samhällsplanering sätts in i ett allt mer nyliberalt kontext, kan de leda till en utveckling där samhällseliga behov prioriteras bort. Allt detta då de nyliberala prioriteringarna väger tyngre. Planeringsprinciperna har förändrats och nyliberalismen har satt sin prägel på Malmös stadsplanering.

7. Slutsats

Denna uppsats diskuterar hur nyliberala idéer genomsyrar Malmö stads samhällsplanering. Slutsatsen av uppsatsens frågeställning summeras med att det nyliberala idealet är ett vanligt förekommande fenomen i den moderna stadsplaneringen i Malmö. Det postpolitiska inflytandet har lett till att ett nytt ideal har uppkommit, som syftar till den enskilda individens ansvar för välgång och inkludering i samhället. Det nyliberalistiska idealet uttrycks inte lika tydligt i de två dokumenten: *Malmö som kunskapsstad* och *Översiktsplanens: plansstrategier*, som i Hyllieområdets planer. Planernas mål och visioner stämmer inte alltid överens med det nyliberala idealet. Istället belyses bland annat en målbild om en fungerande välfärdsmodell, med vissa spår av den traditionella samhällsplaneringen. Bland annat lyfter planerna fram en vision om att minska de sociala klyftorna och motverka bostadssegregationen i staden. Dess fysiska planering i Hyllie påvisar tydligt hur nyliberala idéer genomsyrar Malmös planering. Bland annat genom dess spektakulära pågående och nybyggda projekt. Även i Västra hamn kan man se hur nyliberala idéer sätter sina spår i Malmö stads samhällsplaneringen. En ökad

ekonomisk tillväxt styr den nu, allt mer marknadsbaserade planeringen utifrån utbud och efterfrågan. Malmös samhällsplanering handlar inte enbart om "roll-back" nyliberalism, där marknaden styr planeringen utan även en "roll-out"-situation som ger ett större utrymme för de privata aktörerna att röra sig på inom planeringen. Malmö stad skapar en konsensus som tillämpar nya principer och ideal i samhällsplaneringen. Malmö stad har en strävan och en vilja att locka den kreativa klassen till staden för att öka den ekonomiska tillväxten. För att utveckla en stad där denna typen av människor vill leva och bo finns olika strategier och tillvägagångssätt, som attraktivitet, konkurrenskraft och marknadsföring. Fokuset som läggs på de två strategierna, har en tendens att utesluta viktiga planeringsideal inom den rationella planeringsmodellen som framförallt riktar sig till människors vardagliga rörelse och nätverksskapande i det offentliga rummet. Man kan tydligt se utifrån den nyliberalistiska teorin och arbetets empiriska material hur den marknadsbaserade planeringen kan missgynna de resurssvaga, samt hur privatiseringen och det nyliberala tillvägagångssättet kan ses som en allvarlig konsekvens för vissa sociala utsatta grupper i samhället.

7.1 Framtida forskning

Genom att använda sig av en kvalitativ intervjuform, som tidigare nämnts hade det möjligtvis förbättrar resultatets reliabilitet eftersom att forskaren får ett bredare datainsamling att arbeta med som därmed ökar chansen till ett allt mer bredare kunskap. Detta skulle rimligtvis leda till bredare kunskap för hur samhällsplanerare i Malmö hanterar och tillämpar det nyliberala inflytandet i staden.

Resultatets reliabilitet skulle även rimligtvis förbättras genom en vidare av studie flera nybyggda områden i Malmö. Eventuellt skulle en tillämpning av en kvalitativ observationsstudie förbättra kopplingen mellan tidigare forskning och empirisk undersökning. En viss del av Guy Baetens (2012) forskning om Hyllieområdet framkommer inte i det empiriska resultatet, då detta kan vara ett resultat av den avgränsningen vi gjort till enbart dokument från Malmö stad. För att få en bredare förståelse om hur Hyllieområdet är konstruerat behövs möjligtvis vidare forskning och observationer kring områdets verklighet i ett vidare perspektiv och sammanhang.

En vidareutveckling av uppsatsen skulle möjligtvis kunna vara en jämförelse mellan olika städer och platsers nyliberala planering. Hur dess ideal skiljer sig åt samt liknar varandra. Finns det någon koppling mellan de olika områdena och påverkar de varandra? Denna typ av

jämförelse skulle kunna utgöra ett bredare perspektiv och en förståelse för hur nyliberalismen gjort avtryck i samhällsplaneringen, mer storskaligt i en jämförelse med Hyllie.

Källförteckning

Andersson Roger, Bråmås Åsa, Hogdal Jon (2009) *Fattiga och rika - segregationen ökar: flyttningsmönster och boendesegregation i Göteborg 1990-2006*. Göteborg

Baeten, Guy (2012) I Tasan-Kok, T, Baeten, G (red) Contradictions of Neoliberal Planning. cities, policies and politics. The GeoJournal Library 102. *Normalising Neoliberal Planning: The case of Malmö, Sweden*

Baeten, Guy (2012:a) I I Tasan-Kok, T, Baeten, G (red) Contradictions of Neoliberal Planning. cities, policies and politics. The GeoJournal Library 102. *Neoliberal Planning: Does It Really Exist?*

Birch, Kean och Siemiatycki, Matti (2016) *Neoliberalism and the geographies of marketization: The entangling of state and markets*. Sage

Brenner, Neil och Theodore, Nik (2002) *Cities and the Geographies of "Actually Existing Neoliberalism"*. Blackwell Publishing Oxford

Brett Christophers (2013) *A Monstrous Hybrid: The Political Economy of Housing in Early Twenty-first Century Sweden, New Political Economy*. Department of Social and Economic Geography, Uppsala University,

Florida, Richard (2006) *Den kreativa klassens framväxt*. Översättning: Anna Sörmark, Bokförlaget Daidalos AB

Harvey, David (1989) *From managerialism to entrepreneurialism: The transformation in urban governance in late capitalism*. Blackwell Publishing

Hedin Karin (2010) *Gentrifiering, socialgeografisk polarisering och bostadspolitiskt skifte*. Lunds universitet

Johannessen Asborn, Tufte Arne Per (2003) *Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Liber AB

Larsen, Kristin Ann (2009) *Metod helt enkelt. Introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Gleerups Utbildning AB

Malmö stad (2014) Översiktsplan för Malmö planstrategi

Malmö stad (2017) Utbyggnadsområdet Hyllie (Hämtad: 19-05-2017)

Malmö stad (2008) Kunskapsstaden Malmö

Mekonnen Tesfahuney & Richard Ek (2016) *Den postpolitiska staden*. Recito Förlag Borås.

Sager, Tore (2011) Neo-liberal urban planning policies: A literature survey 1990-2010. *Progress in Planning*. Strömgren, Andrez (2007) *Samordning, hyfs och reda. Stabilitet och förändring i svensk planpolitik 1945–2005*. Uppsala Universitet.

Bildförteckning

Annehem, *Hyllie Point*, <https://annehem.se/lediga-lokaler/point-hyllie-etapp-4/> (Hämtad 2017-05-15)

Malmö Stad, *HSB Sportsbyn*, Jan Tellving, Arkitektlaget HSB Malmö
<http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Utbyggnadsomraden/Hyllie/Bostader.html> (Hämtad 2017-05-15)

Malmö stad, *The edge*, Erik Giudice Architects Micro Property Development
<http://malmo.se/Stadsplanering--trafik/Stadsplanering--visioner/Utbyggnadsomraden/Hyllie/Kontor.html> (Hämtad 2017-05-15)

Slutord

Denna uppsats är skriven av Talan Baker och Hannah Abrahamsson. Under arbetsprocessen har vi mestadels jobbat tillsammans med gott samarbete. Vi har strävat efter att nyttja den enskilda individens styrkor i högsta grad, allt för att resultatet ska bli så bra som möjligt. Intresset för ämnet och litteraturen som uppsatsen bygger på har format ett genomarbetad och intressant arbete.